

Na bewustmaking: beleid

Veel beleid is allerm minst nieuw. Er wordt heden ten dage weliswaar meer energie in gestopt, maar het betreft geen nieuwe zaken: onderwijs, gezondheidszorg, justitie, defensie en natuurlijk de gevarieerde werkzaamheid op sociaal-economisch terrein.

Toch is er in het laatste decennium tevens sprake van een explosie van nieuwe beleidsactiviteiten. Wie immers sprak in de jaren zestig over wetenschapsbeleid, vormingsbeleid, milieubeleid, abortusbeleid, mensenrechtenbeleid – om maar een greep te doen – of van welzijnsbeleid, afvalwaterzuiveringsbeleid of energiebesparingsbeleid, welke laatste drie onderwerp van analyse zijn in deze aflevering.

Dergelijk nieuw beleid – of het streven ernaar – is grotendeels de consequentie van het bewustmakingsproces dat onze samenleving circa tien jaar geleden doormaakte. Vrij onverwacht werden we ons in snel groeiende kring bewust van het naar voren komen van nieuwe maatschappelijke behoeften en van nieuwe technische, economische en culturele problemen. En wat aanvankelijk in krachtig activisme en krasse bewoordingen werd geëist, is thans onderwerp van studie en beleid in tal van nieuwe en oude colleges en raden, bezet met politici, ambtenaren en technische deskundigen.

Inmiddels wordt een nieuwe ontwikkeling zichtbaar: het besef dat het overbrengen van het straatprotest naar de serene sfeer van de raadskamer wellicht al te vlot is verlopen. Wordt het niet nodig dat men opnieuw 'brede maatschappelijke groepen' bij de discussie betreft? Wordt niet de roep om referenda gehoord en blijken zelfs vakbonden, befaamd om hun open relatie met achterbannen, niet te ver verwijderd geraakt van wat er in ruimere kring leeft? Veel hangt overigens af van de aard van het beleid in kwestie. Sewandono laat zien het welzijnsbeleid – men zou kunnen zeggen: per definitie – niet ver komt, indien het blijft hangen in de bouw van sociale technologieën, maar dat het anderzijds wordt verscheurd door een richtingstrijd die de term 'beleid' moeilijk toepasbaar maakt. *Zakelijke Aufklärung* is de remedie.

Bressers daarentegen behandelt een soort van beleid dat zozeer technisch en economisch is gedetermineerd, dat actiegroepen alleen nog maar verstorend werken om de totstandkoming van effectieve middelen ter bereiking van het doel: beveiliging van het milieu.

Hamaker tenslotte bevindt zich tussen beide uitersten. Indien men energie wil besparen, dan zal men natuurlijk technische middelen moeten gebruiken en overheidsmiddelen moeten vrijmaken, maar men zal nooit slagen, indien men niet de massa van de bevolking bereikt, eventueel via de omweg van de 'trendsetters' en 'smaakmakers' als voorhoede.

Het lijkt mede een opgave van de beleidswetenschappers per beleidstype aan te geven hoe de distributie tussen tekentafelexpertise, overheidssteun en bevolkingsparticipatie zal dienen te zijn, willen de doeleinden gehaald worden.